

Szkoły

Gmach dawnego seminarium nauczycielskiego z 1897 r. przy ul. ks. Jałowego (obecnie siedziba Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego)

Dawna bursa wzniesiona z inicjatywy Fundacji im. Jana Towarnickiego (ob. przy ul. Towarnickiego 3)

Gmach II Gimnazjum (ob. II Liceum Ogólnokształcące przy ul. Jałowego)

Budynek Gimnazjum Żeńskiego przy ul. Moniuszki (obecnie siedziba Instytutu Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego)

Krajowa Szkoła Mleczarska w Rzeszowie-Staromieściu (ob. Zespół Szkół Spożywczych)

Budynek danej szkoły żydowskiej przy obecnej ul. Bożniczej

Pod koniec lat 70. XIX w. rozwój miasta oraz zwiększenie liczby jego ludności spowodowały, że obok innych budynków użyteczności publicznej powstawały też nowe szkoły. Początkowo szkoły te umieszczano w wynajmowanych i adaptowanych do nowych potrzeb budynkach mieszkalnych. Szybko jednak rozpoczęto duże inwestycje polegające na budowie nowych siedzib.

W latach 1879-1880 wzniesiono (prawdopodobnie wg proj. miejscowego budowniczego Edwarda Wrześniewskiego) żeńską **Szkołę Wydziałową im. Scholastyki** (obecnie gmach Uniwersytetu Rzeszowskiego przy ul. Grunwaldzkiej). Jest to duży trzykondygnacyjny budynek o symetrycznej 12-osiowej elewacji zaakcentowanej płytkimi ryzalitami po bokach, zwieńczonymi tympanonami. Zastosowano tu skromny detal architektoniczny w postaci boniowanych ścian parteru, gzymsów międzykondygnacyjnych, obramień okiennych z trójkątnymi przyczółkami, a okna ryzalitów II piętra rozdzielono jońskimi pilastrami.

W 1897 r. wybudowano **gmach seminarium nauczycielskiego i bursę**, wzniesione z inicjatywy Fundacji im. Jana Towarnickiego (ob. przy ul. Ks. Jałowego 24 i Towarnickiego 3). Za autora projektów (będących zapewne adaptacją urzędowych gotowych projektów do miejscowych potrzeb) przyjmuje się Ignacego Kinela. Podobnie jak szkoła przy ob. ul. Grunwaldzkiej obiekty te należały wówczas do najbardziej okazałych budowli użyteczności publicznej w mieście. Są to trzykondygnacyjne budynki o symetrycznych ryzalitowanych elewacjach z trójkątnymi naczółkami nad ryzalitami. Dekorację elewacji dopełniają: częściowe licowanie czerwoną cegłą, boniowanie parteru oraz nadokienne naczółki (na I piętrze zamknięte segmentowo). Oś środkową elewacji frontowej seminarium zaakcentowano rzędem tralek.

W latach 1903-1904 wybudowano gmach **II Gimnazjum** (ob. II Liceum Ogólnokształcące przy ul. Jałowego 22). Szkoła ta wybudowana z fundacji Towarnickiego zapewne wg projektu inż. Bałabana jest kolejnym budynkiem szkolnym z charakterystycznym dla tego okresu eklektycznym wystrojem architektonicznym.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego wybudowano na terenie ówczesnego miasta trzy nowe szkoły. Jedną z nich jest wzniesiony w 10. rocznicę odzyskania niepodległości budynek prywatnego **Gimnazjum Żeńskiego** przy obecnej ul. Moniuszki (elewacją frontową zwrócony do al. Ciepłńskiego). Jest to piętrowy budynek o dobrych proporcjach, zdobiony skromnym, klasycyzującym detalem architektonicznym.

W początkach lat 30. XX w. (1932-33) oddano do użytku dwie nowe **szkoły powszechnie** usytuowane przy ul. Szopena: męską im. Stanisława Jachowicza i żeńską im. Seweryny Duchnińskiej. Okazałe dwupiętrowe budynki o elewacjach licowanych czerwoną cegłą usytuowane zostały na dużych działkach, na których urządzono boiska sportowe. W latach 60. XX w. w miejscu łączącej te dwa budynki sali gimnastycznej wybudowano dwupiętrowy łącznik co negatywnie zmieniło ten zespół.

W latach 30. XX w. wybudowano też potężny gmach przy ul. Hoffmanowej, w którym umieszczono 5 **szkół zawodowych** Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Szkoła w Miłocinie

Krajowa Niższa Szkoła Rolnicza w Miłocinie powstała w 1906 r. z funduszy Wydziału Krajowego. Gmach szkolny wzniesiono jako murowany, dwukondygnacyjny. W sąsiedztwie szkoły wybudowano również duży budynek spichlerza o trzech kondygnacjach w części środkowej oraz trzy domy mieszkalne przeznaczone dla dyrektora i nauczycieli (budynek wielorodzinny) KNSR oraz woźnego.

Zespół szkoły powstał na terenie dawnego folwarku miłocińskiego, pochodzącego zapewne z 1 ćwierci XIX w., należącego wówczas do Ignacego Skrzyńskiego. Zespół folwarczny założony został na świeżo wykarczowanym terenie części lasu Lipina. Folwark ten po Skrzyńskich był własnością Bobrownickich, a następnie Jędrzejowiczów. W związku z zaciągniętymi przez Jędrzejowiczów długami w 1901 r. zespół folwarczny został przejęty przez Galicyjskie Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, a następnie nastąpiła jego licytacja. W ten sposób folwark w Miłocinie został zakupiony przez fundację Towarnickiego, która przekazała go Wydziałowi Krajowemu Królestwa Galicji we Lwowie z przeznaczeniem na szkołę rolniczą.

W latach 1941-1944 budynek szkoły wykorzystywany był przez Wehrmacht. W 1944 r. szkoła została uruchomiona ponownie, kilkakrotnie zmieniała nazwę jednak zawsze wiodącym profilem kształcenia tej placówki pozostawały kierunki związane z rolnictwem i ogrodnictwem. Od 1999 r. działa tu Zespół Szkół Agropresiębiorczości im. Mikołaja Kopernika.

W skład zespołu dawnej Niższej Szkoły Rolniczej w Miłocinie wchodzi następujące obiekty: budynek szkoły, dom dyrektora, dom nauczycieli, dom woźnego, spichlerz, piwnica, chlewnia, obora, figura NMP oraz park. Budynek szkoły wybudowany jako murowany, podpiwniczony, jednopiętrowy, na rzucie prostokąta, z symetrycznymi głębokimi ryzalitami od wschodniej strony i płytkimi od zachodniej. Jedenastoosiowa elewacja frontowa posiada wejście w środkowej osi podkreślone ryzalitem z trzema środkowymi osiami i ozdobnym szczytem nad nim. Zachował się historyczny detal w postaci ramowych podziałów elewacji, opasek okiennych, nadokienników, podokienników, gzymsu pośredniego i okapowego, ozdobnego szczytu nad wejściem, częściowo zachowała się także stolarka okienna i drzwiowa zewnętrzna i wewnętrzna. Architektura budynków wchodzących w skład zespołu jest historyzująca, zachowana w niemal niezmienionej postaci. Obiekty kubaturowe wtopione są w otaczającą zielen, planowe nasadzenia z początku XX stulecia, ale także znacznie młodsze, drzewa i krzewy ozdobne zgromadzone przy ścieżce edukacyjnej.

Krajowa Szkoła Mleczarska w Rzeszowie-Staromieściu (ob. Technikum Mleczarskie i Zespół Szkół Spożywczych im. dra Tadeusza Ryłskiego przy ul. Warszawskiej 20) powołana została w 1902 r. decyzją Wydziału Krajowego we Lwowie, a otwarta została w 1903 r. Krajowa Szkoła Mleczarska była pierwszą polską szkołą mleczarską z wszystkich trzech zaborów. Dla potrzeb nowopowołanej szkoły wykorzystano budynki zbankrutowanej niemieckiej mleczarni parowej spółki Dampfmolkerei Wilkensa i Oswalda. Do istniejącego budynku dawnej mleczarni dobudowano skrzydło złożone z łącznika i nowego budynku, które wzniesione zostały wg projektu architekta Tadeusza Stryjeńskiego. Dobudowana część posiada odmiennie opracowaną elewację od części starszej. Budynek projektowany przez Stryjeńskiego wyróżniał się bardziej modernistycznym traktowaniem elewacji.

Istniejący dziś zespół budynków uległ wielu przekształceniom. W latach 20. XX w. szkoła została rozbudowana. Ze względu na wzrastającą liczbę uczniów w 1953 r. rozpoczęto budowę nowego gmachu szkolnego, internatu i sali gimnastycznej. W początkach lat 70. XX w. zespół budynków znów uległ przekształceniom. Wyburzono budynek gospodarczy i centralną część najstarszego budynku szkolnego, odkupionego jeszcze od firmy „Wilkens i Oswald”.

Budynek danej **szkoły żydowskiej** usytuowany przy obecnej ul. Bożniczej 2 został najprawdopodobniej wybudowany jako murowany po pożarze miasta w 1842 r., zapewne z wykorzystaniem w partii piwnic relikwów wcześniejszej budowli XVIII-wiecznej. Usytuowany został na terenie ówczesnej dzielnicy żydowskiej tuż przy synagodze staromiejskiej. Pomimo przekształceń obiektu dokonanych zwłaszcza w

związku z jego adaptacją w latach 70. XX w. na potrzeby Archiwum Państwowego, bryła budynku jest ważnym elementem przestrzennym zabudowy tej części miasta.